

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**EXIMI-//VM PLANEQVE DIVI-//NVM OPVS
INCOMPARABILIS// Theologi Dionysij, professione
Car//thusiani, in quo opere contine[n]tur// quinque
humanae uitae specu//la**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, 1540

Prooemivm Avthoris.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55481](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55481)

thoris.

VONIAM cōsultitur ^{Prover. 30}
 aut præcipitur per sapiētis ^{Et nū salom}
 simū Salomonē dicētē, deri ^{dicat}
 uentur fontes tui foras, &
 in plateis aquas tuas divide,

id est, scientiā tuā alijs cōmunica. Comparatur ^{Sarra friv}
 autē sacra scriptura aquæ, quia mū dat & lauat, ^{ra aquas rō}
 iuxta illud Ioan. Iam vos nūdi estis, ppter ser ^{paratur.}
 monē quē locutus sum vobis. Cuius causam ^{Ioan. 19. quid}
 gnat doctor ecclesiasticus, dicēs: Sapiētia abs cō ^{dicat}
 dita et thesaurus inuisus, quæ utilitas in utriq; ^{Sapient. 19}
 Quasi diceret, nulla. Nā ut dicit Seneca. Nul ^{Seneca.}
 lus boni sine ocio, iucūda est possessio. Et Boe ^{Loethius.}
 thius dicit: Incomparabilis thesaurus est sciētia,
 quæ celata perit, distributa recipit incrementū.
 Vnde Chryostomus: Cor non præbēs membri ^{Chrysoft.}
 spirītū, uelociter extinguit: fons si non genuerit
 aquas, apud seipsum purescit. Māna quoq; uer
 mibus scater, si fuerit reſeruatū: erogatum autē
 utiliter, fit panis celestis, et refectio angelorum.
 Scio nimirū, q̄ gratia obest, si alijs non prodest.

A Qui

PROOEMIUM

*Qui domi
ni in utilita
em aliquum
dicat, quid
mirabilem
faborem.*

Qui autem donum dei in usum & utilitatem alie-
nam communicat, plenius meretur habere quod
habet: nam dabitur ei, & abundabit. Amore
igitur illectus & tractus, quæ ex paucis libris a
primis motibus conuersionis meæ perlectis reti-
nui, sine inuidia omnium communico dilectionis:
tametsi sciam nonnullos ad detractum faci-
les dicturos, quæ securius quæ scribo, lateret in sinu
conscientiæ meæ, & prudētius inter silenij car-
dines clauderet. Sed audiant tales admonitiōem
sanctorum ordinis Carthusiensis secunda parte,
ca. XVI. ubi sic habet: Libros tāquā sempiternū
animarū cibū cautissime custodiri, & studiosis-
sime uolumus fieri: ut quia ore non possumus,
manibus uerbū dei prædicem. Quotquot enim
libros scribimus, tot nobis ueritatis præcones fa-
cere uidemur, sperantes a domino mercedem pro
omnibus, qui per eos uel ab errore correcti fue-
rint, uel in catholica ueritate profecerint: pro
cunctis etiam qui de suis peccatis uel uitij compū-
cti, uel ad desiderium fuerint patriæ celestis ac-
censi. Dicit quoque beatus Gregorius: Qui in
occul

*Quomodo de
ros risto
solit.*

*Quæ auctor
meret premi-
um de dicit
quæm li-
ris*

oculto silentio bene uiuunt, sed alieno profectui
 exemplo luminis minime proficiunt, carbones

Greg. homi
 lia, 5. super
 Ezech.

sunt: qui uero & exempla uirtutum prærogant,
 & lumen boni operis per uitam & uerbum, seu
 scripturam multis demonstrant, iure lampades
 appellantur, quia & per ardorem desiderij sibi
 ardent, & per flammam uerbi aliis lucent, atq; a
 peccatorum cordibus erroris tenebras repellunt.
 Idcirco præsens quinquipartitum sæculum s; iri
 tu Iesu operante collegi.

Primum erit sæculum prælatorum.

Secundum sæculum subditorum.

Tertium sæculum sacerdotum.

Quartum sæculum hominum mundanorum.

Quintum sæculum, uel potius stimulus, pœni
 tentiæ.

Deniq; in sacra scriptura debet se unusq; que studiose exercere, quia sicut dicit Hierony-
 mus gloriosus super illud psalmistæ, Ut mitiges
 ei a diebus malis, scientia & exercitatio & ope
 ratio de scripturis mitigant nobis dies malos.
 Idem etiam ad Rusticum monachum: Scriban-

*Et in sac
 scripturis d
 Hierony. gram
 nos terris*

eur (inquit) libri, ut & manus operetur cibos, & anima lectione satiatur. In desiderijs enim est o-
mnis ociosus. Sanctus quoq; Martinus omnes di-
scipulos & fratres monasterij sui scriptores fece-
rat. Iulianus etiā apostata, ut in Polycratico scri-
bitur, scriptores plurimū uenerabatur, cultores-
que scripturaru undiq; colligebat. Ipse quoq; no-
ctibus uigilans conscribebat libros, quos in jena-
tu publice recitabat. Et statuta ordinis Carthusi-
en. ubi supra, dicunt: q; omnes pene quos suscipi-
mus, si fieri potest, scribere docemus. Plato philo-
sophus etiam ait, quod literæ insipienti animo tā
quā baculus infirmo corpori repertæ sunt. Et poe-
ta laureatus libro primo de remedijs utriusq; for-
tunæ dicit, q; nihil sanctius quam scribere libros
ut posteris proficias, ut ingenium exerceas scribē-
doq; alijs te doceas. Nihil autem est dulcius bene
impesi tēporis memoria. Græcorum unus Orig.
sex milia librorum ædidisse traditur. O tranquil-
lum ocium. Hæc ille. De commendatione sa-
cræ scripturæ sic dicit Hugo lib. prim. de anima:
Nihil in hac uita dulcius sentitur, nihil ita men-
tens

S. Martinus.

Iuliani apo-
stata perti-
max studiū.

Platonis ele-
gans dictū.

Enome.

inms udatio
ores scrip
ura.

In seipsum se
ua scriptura nisi
Dicitur esse

tem ab amore mundi separat, nihil sic animam
 contra tētatōnes roborat, nihil ita hominem ex-
 citat & adiuvat ad omne opus & ad omnem la-
 bore[m]; sicut studium sacrę scripturę. Propter
 hoc Hieronymus ad Demetriadem uirginem sic
 scribit: Diuinas scripturas sæpius lege, imo nun-
 quā de manibus tuis sacrę lectio deponatur. V-
 tere lectione diuina uice speculi, fœda corripiēdo
 pulchra conseruando, et pulchriora faciēdo. Scri-
 ptura enim speculum est, fœda ostendēs & corri-
 gi docens. Ibi sentimus quantum propinquamus,
 quantum uē a profectu longe distamus. Idē Hie-
 ronymus in alia epistola: Sicut stellas celi
 non extinguit nox: sic mentes fidelium inha-
 rentes firmamento sacrę scripturę non obscu-
 rat mundana iniquitas. Idem super epistolam ad
 Ephesios: Si quid nanque est quod in hac uita uir-
 rum sapientem teneat, & inter pressuras & tur-
 bines mundi æquo animo manere suadeat, illud
 esse primum reor: meditationem & scientiam
 scripturarum. Et Origenes in Numeris, Homi-
 lia decima sexta: Nunquam est quando ani-

Hieronymus
 ad Demetri-
 adam uir-
 ginem
 scripsit

Hiero.

Lib. 1.

Origenes
 Numeris
 capitulo 16

PROOEMIUM

ma sciētiae igniculo succensa ociari possit & qui-
 escere: sed semper a bonis ad meliora, & iterum
 ad superiora a melioribus prouocatur. Seneca:
 Vita hominis sine literis mors est, & uiui homi-
 nis sepultura. Item Ambrosius in libro de Cain &
 Abel: Caelestium scripturarum alloquia diu tere-
 re ac polire debemus, toto animo ac corde uersan-
 tes, ut succus ille spiritualis cibi, in omnes seue-
 nis animae diffundat. Sed qui praedictos sacrae
 scripturae fructus carpere desiderat, oportet quod
 in uitae regulam lecta conuertat. Nam ut dicit poe-
 ta laureatus ubi supra, tunc est utilis notitia scri-
 pturarum, dum in adum transit, sequitur ipsam ope-
 ribus approbat, non uerbis. Alioqui saepe uerum
 apprehenditur quod scriptum est, scientiam infla-
 re. Et addidit idem dicens: Multa simul & gran-
 dia clare uelociterque intelligere, ac eadem tenaci-
 ter meminisse, & ornate loqui ac artificiose scri-
 bere & pronunciarere suauiter, haec omnia nisi ad
 uitam referantur, quid sunt aliud, quam inanis
 instrumenta iactantiae, inutilisque labor ac stre-
 pitus: Hec ille. Et in Polycrat. libro octa-

*in libro de
 Cain et Abel.*

no. cap. uigesimo quinto: Nosse bonum & non fa-
 cere, meritum damnationis est, non uia beatitu-
 dinis. Porro ut ait uenerabilis P. e. Blesen. *Litera* Epistol. 36.
 tus qui se lectione assidua non exercet, quasi do-
 mus deserta est, in qua iuxta uerbum Isaiæ pro-
 phetæ pilosi clamant, alter ad alterum, & dæmo-
 nes onocentauris occurrunt. Immundus enim spi-
 ritus domum uacantem inuenit, & frequenter ad-
 habitandum in ea secum septem spiritus nequio-
 res adsumit. De fructu etiam scripturarum scri-
 bitur in Polycratice: Certum est, quia fidelis Lib. 7. capit.
 lector & prudens & qui literis ex amore inuigi-
 lat, uitia semper excludit, & in omnibus accedit 10.
 ad uitam. Hinc est illud doctoris doctorum Hie-
 ronymi: Ama scientiam scripturarum, & carnis
 uitia non amabis. Sacra siquidē scriptura rerum
 omnium continet disciplinam, & omnium mode-
 ratrix uniuersis humane uitæ actibus, & uer-
 bis & cogitationibus, modum & terminum ipsa
 constituit. Item in prologo eiusdem libri scribi-
 tur de laude scripturæ sic: A uitiis redimitur a- Lib. 7. capit.
 nimus, & suauis & mira quadam etiam in aduer- 13.

PROOEMIUM

sis iucunditate reficitur, cum ad legendum uel scri-
 bere uel uilia, mentis intendit acumen. Nullum in
 rebus humanis iucundiorē aut utiliorē occupatio-
 nē inuenies, nisi forte diuinitus compuncta deuo-
 tio oratio diuinis insistat colloquijs: aut corde p-
 charitatē dilatato deum mente concipiat, & ma-
 gnalia eius apud se quadam meditationis manu
 pertractet. Experto crede, quia omnia mundi dul-
 cia his collata exercitijs amarescunt. Verū dicē-
 te domino, qui uersatur in turbis, turbatur erga
 plurima, quod nihil studijs aut bonis moribus exer-
 cendis perniciosius est. Si enim studium, ut Cice-
 roni placet, est uehementis animi applicatio ad ali-
 quid agendum magna cum uolūate, profecto mēs
 quæ turbatur, ad plura distribuitur: nequaquam in
 uno uirtutis opere fideliter occupatur. Denique
 armatura spiritus aduersus hostē suum, scilicet
 carnē, est sacra scriptura. Unde Orig. in Leuit.
 Non audistis ex diuinis scripturis, quæ certamen
 est inter homines, carni aduersus spiritū, & spi-
 ritui aduersus carnē. Et ne scitis, quæ si carnē nu-
 triatis, & ipsam frequēti mollicie, ac in zi deliti-

Studiū quid
 Cicero di-
 cat.

erum fluxu foueatis. insolescit necessario aduer-
sus spiritū, et fortior illo efficitur. Quod si fiat,
sine dubio eū in ditionē suā redactū, suis coget ui-
cijs ac legibus obedire. Si uero ad ecclesiā frequē-
ter uenias, aurē literis diuinis admoueas, expla-
nationē mandatorū cælestiū capias, sicut cibus &
delicijs caro, ita spiritus uerbis diuinis cōualescit
ac sensibus: & robustior effectus, carnē sibi pare-
re cogit, ac suis legibus obsequi. Nutrimenta igitur
spiritus sunt, diuina lectio, orationes assidue,
sermo doctrinæ: His alitur cibus, his conualescit,
his uictor efficitur. Quod quia non facitis, nolite
cōqueri de infirmitate carnis. Nolite dicere quia
uolumus, sed non possumus: uolumus continenter
uivere, sed carnis fragilitate decipimur & impu-
gnamur stimulis eius. Tu das stimulos carni tuæ
tu eam aduersus spiritum tuum armas & poter-
tem facis, cum eam carnibus satias & uino in-
undas, omni mollicie palpas, & ad illecebras nu-
eris.

*Infirmitas
spiritus qui
fuit.*

Proemij finis.

A V

Libellus Emptori.
Indoctum docto populum sermone gubernans,
Atq; ouibus pastor pabula læta paro.

Liber ad seipsum.
Liber, indoctas aures contemne: putato
Auribus indoctis displicuisse, bonum.